

Motion till riksdagen 2021/22:1474

av Pia Steensland (KD)

Stärkt rättssäkerhet för personer med intellektuell funktionsnedsättning som begår brott

---

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka rättssäkerheten för personer med intellektuell funktionsnedsättning som begår brott, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra ett krav på tillräknelighet i lagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

P1-programmet Kaliber har nyligen gjort en granskning av den rättspsykiatriska vården. De fann att år 2020 fanns det runt 30 personer med medelsvår intellektuell funktionsnedsättning som var inskrivna i rättspsykiatrin efter att de dömts för brott (enligt uppgift från Nationellt rättspsykiatriskt kvalitetsregister). Det handlar om vuxna personer som på grund av sin funktionsnedsättning har en mental ålder av ett barn, inte sällan motsvarande ett barn på lågstadienivå, och därmed saknar ansvarsförmåga.

Jag ser med oro på att dessa personer döms trots att de saknar ansvarsförmåga för de brott som har begåtts. Därtill är det oroande att personer med intellektuell funktionsnedsättning döms till rättspsykiatrisk vård. Detta då målet med rättspsykiatrisk vård är att förbättra patientens psykiska hälsa och att bli fri från eventuellt missbruk för att kunna ha ett väl fungerande liv och därigenom minimera risken för återfall i allvarliga brott. Men intellektuell funktionsnedsättning går inte att behandla eller bota. Dessa personer riskerar därför att bli kvar inom den rättspsykiatriska vården under lång tid.

I de flesta länder kan man hävda att man är otillräknelig. Men det svenska rättssystemet skiljer ut sig internationellt genom att det inte finns något undantag för personer som saknar ansvarsförmåga i straffrätten. Ett antal statliga utredningar har sett över frågan.

Den parlamentariska utredningen Psykansvarskommittén presenterades 2002 och kom fram till att det borde återinföras ett krav på tillräknelighet i lagstiftningen. Vissa personer med en intellektuell funktionsnedsättning skulle då heller inte kunna dömas för brott, och om de dömdes skulle de i stället få avtjäna sitt straff på ett särskilt boende. Trots att utredningen arbetades fram och presenterades i enighet bland riksdagens partier och remissvaren var positiva så har inga reformer genomförts.

Justitieminister Morgan Johansson (S) har uttalat till P1-programmet Kaliber, med anledning av den aktuella granskningen, att det svenska systemet ger utrymme för att anpassa påföljden och i vissa situationer inte döma ut någon påföljd alls och att han i dagsläget inte ser något behov av att göra några förändringar på området. Ministerns uttalande har kritiserats av representanter från exempelvis rättsväsendet, Psykologförbundet och olika funktionsrättsorganisationer då de menar att det svenska rättssystemet, till skillnad från de flesta andra länders rättssystem, inte ger tillräckligt skydd för personer med intellektuell funktionsnedsättning. Jag instämmer i kritiken och menar att det behöver vidtas åtgärder för att säkerställa att personer med intellektuell funktionsnedsättning som har en mental nivå som ett barn och därmed saknar ansvarsförmåga inte ska kunna dömas till rättspsykiatrisk vård. I enlighet med förslaget från utredningen Psykansvarskommittén borde det återinföras ett krav på tillräknelighet i lagstiftningen.

Pia Steensland (KD)